

Hvorfor skal vi have en Natura2000-plan

Trods beskyttelsesindsats gennem generationer er den danske natur i tilbagegang – både hvad angår areal og kvalitet. Den hidtidige beskyttelse har ikke forhindret tilgroning, dræning, næringsstofpåvirkning og opsplittning af naturområderne.

Det skal Natura 2000-planen rette op på.

Natura 2000-planen er den første samlede planlægning og samlede indsats for en væsentlig del af den danske natur.

Natura 2000-planen omfatter alt fra små, isolerede naturarealer til store arealer med heder, moser og skove. De dækker fra eremit og guldsmede over trækfugle, kongeørn og til odder og sæler.

Staten har med Natura 2000-planen formuleret et klart mål og en tidsramme for indsatsen i hvert enkelt Natura 2000-område. Planen er bindende for myndighederne og danner grundlag for myndigheders og offentlige ejeres indsats.

Der er sikret finansiering af planerne, ikke mindst med midler fra EU's landdistriktsprogram.

Med Natura 2000-planen bidrager regeringen væsentligt til gennemførelsen af Natura 2000-direktiverne og til at standse tilbagegangen for den danske biodiversitet. En vanskelig opgave, fordi naturen skal sikres, der hvor den er.

Den hidtidige indsats for naturforvaltning og naturgenopretning er sket pletvis og på arealer, hvor myndighed og lodsejer har fundet det lettest – nu skal der også tages fat på de sværere arealer og indsatser.

Hvad er Natura 2000 planen

Natura 2000 planen fortæller, hvordan man skal behandle Danmarks i alt 246 Natura 2000 områder, så vi kan stoppe tilbagegangen for naturtyper og arter der. Natura 2000 områderne har en særlig natur, der gør dem til habitat- og fuglebeskyttelsesområder, men de repræsenterer samtidig de største og mest sårbare danske naturområder. Samlet udgør de 9 % af det danske landareal og 12 % af havarealet.

Natura 2000 planen består af en delplan for hvert Natura 2000 område. Delplanen opstiller et langsigtet mål for områdets natur og et indsatsprogram for perioden 2010-2015.

Delplan med indsatsprogram

Delplanen beskriver naturen i et Natura 2000 område, vurderer tilstanden og de påvirkninger, der gør, at den eksisterende natur ikke kan opretholdes på længere sigt. Delplanen angiver det indsatsprogram, som kommunerne, offentlige lodsejere og statslige myndigheder skal gennemføre for at vende den negative udvikling i naturen. Programmet betyder:

Indsats mod tilgroning af 130.000 ha naturarealer

Bedre vandforhold på ca. 16.000 ha ved indsats mod dræning og udtørring

Sikring af 15.000 ha skovnatur ved indsats mod opsplitning og sammenkædning af små naturarealer.

Virkemidler

Indsatsen for at beskytte Natura 2000 områderne bygger på den grundlæggende beskyttelse, som allerede er fastsat i lovgivningen. Men Natura 2000 planerne kan sætte ind med målrettede indsatser, der bygger ovenpå. Det kan ske på konkrete arealer, hvor der oven i de grundlæggende virkemidler kan være behov for at sikre, forbedre eller udvide den natur og de levesteder, som arealet rummer.

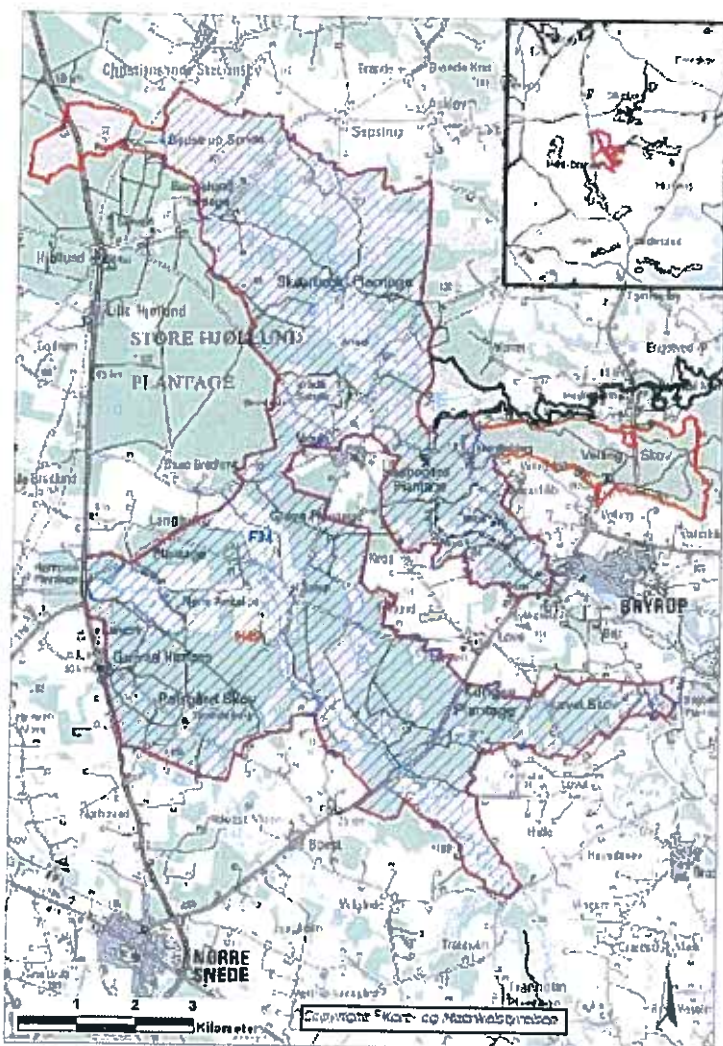
Målrettede virkemidler kan være:

- miljøvenlig jordbrugsdrift med støtte til rydning, græsning og høslet
- tilskud til forbedring af hydrologien (ny landdistriktsordning)
- skovtilskudsordninger til ekstensivering af skovdriften og sikring af skovnatur
- reduktion af fosfor og kvælstof via vandplanlægningen
- randzoner og miljøvenlig vedligeholdelse (indsats fra vandplanerne)
- naturforvaltning, som f.eks. etablering af vandhuller
- vildtforvaltning, som f.eks. kan sikre redetræer eller jagt- og forstyrrelsesfrie områder
- offentlig arealforvaltning, hvor den offentlige lodsejer er forpligtet til at leve op til Natura 2000-planen.

Eksempel på en Natura 2000 delplan

Natura 2000-område nr 53: Sepstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov

Området ligger tæt ved israndslinjen fra sidste istid og er derfor både domineret af smeltevandssletter og morænelandskab. Det betyder, at der, foruden de 2/3 af arealet, der er skovbevokset, er mange forskellige naturtyper og arter. Der er tørre naturtyper som heder og overdrev, der er moser og søer og vandløb. De beskyttede arter går fra planter over fisk og til odder, samt en række sjældne ynglefugle.

Området er ca 5500 ha stort, ca. 1/3 er statsejet. Området berører Silkeborg, Ikast-Brande og Horsens kommuner og ligger i vandopland Randers Fjord.

Problemerne/truslerne mod naturen:

De gennemgående problemer er:

- Opsplitning af naturarealet og arternes levesteder på grund af dræning, tilgroning, opdyrkning og vej anlæg
- For mange næringsstoffer udkonkurrerer sårbare naturtyper og arter
- Tilgroning på grund af manglende ekstensiv drift og pleje medfører aggressive arter som gyvel og rødgran, og skyggepåvirkninger ødelægger f.eks. vandsalamanderens levested. Bjergfyr er ved at udkonkurrere hedenaturen
- Utilstrækkelig beskyttelse af skoven og dens levesteder, særlig for ynglefuglene hvepsevåge, hornugle og sortspætte.

Mål for området:

Det er målet at fastholde det samlede naturområde med den store variation af arter og naturtyper, der kendetegner netop områder på israndslinjen.

Hvad skal der gøres?

Indsatsprogrammet rummer dels en række generelle tiltag, som skal iværksættes overalt i området:

- forbedring af vandforholdene
- sikring af ekstensiv drift/pleje
- sikring af levesteder for de sjældne planter og for ynglefuglene
- fjernelse af invasive arter.

Liden soldug er karakteristisk art for tørrelavninger, som hører til blandt de mest kvælstoffølsomme naturtyper. Foto: Henriette Bjerregaard.

Derudover skal der gøres en særlig indsats mod opsplitningen af naturarealerne:

- gennem sammenkædning og mindre udvidelse af naturarealer
- etablering af ynglevandhuller
- forebyggelse af næringsstofpåvirkningerne fra de omkringliggende arealer, hvilket oftest vil ske ved de randzoner som etableres i medfør af vandplanlægningen.

Velling Skov har store arealer med bog på mor med kristtom. Skoven har meget lang kontinuitet og høj naturkvalitet. Mængden af dødt ved er nu stigende, efter at skoven er udlagt som naturskov. Det har stor betydning for hulrugende fugle og for svampe- og insektlivet. Foto: Lasse Werling.

Sikring af ikke-beskyttet natur skal ske gennem:

- aftaler om sikring af skovnaturen
- beskyttelse af redetræer og fødegrundlag for ynglefuglene.

Virkemidler:

Myndighederne (kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen) vælger selv, hvilke virkemidler der skal anvendes for at nå målet. Flere regelsæt og ordninger kommer i spil:

-skovloven (aftaler om sikring af skovnaturen)

- vildtforvaltningsloven (sikring af f.eks. redetræer) – Skov- og Naturstyrelsen
- naturbeskyttelsesloven (etablering af vandhuller, udvidelse af naturarealer) -kommunerne
- landdistriktsordninger (rydning, ekstensiv drift og forbedret hydrologi).

Natura 2000-planen - proces

I dag går høringsperioden for Natura 2000-planen i gang. Den vil vare et år og er opdelt i to faser:

FORHØRING

I de kommende otte uger skal kommunerne gennemgå de 246 Natura 2000-delplaner med tekniske øjne for at sikre sig, at alle forudsætningerne i planerne er rigtige. Forhøringen skal også sikre parallelitet mellem vand- og Natura 2000-planerne. Man vil også give kommunerne, som er den primære myndighed på området, en mulighed for at vurdere konflikter i forhold til andre kommunale planer.

Efter de otte ugers forhøring vil By- og Landskabsstyrelsen sammen med Skov- og Naturstyrelsen opdatere Natura 2000-planen, så den tager hensyn til kommunernes tekniske indberetninger.

HØRING

Når Natura 2000-planen er opdaterede, vil den blive sendt ud i en egentlig offentlig høring. Herefter er den i høring i et halvt år – hvor alle er velkomne til at bidrage og deltage.

Efter høringen udarbejder By- og Landskabsstyrelsen så den endelige, samlede Natura 2000-plan og offentliggør den. Der gælder særlige procedureregler, hvis den endelige Natura 2000-plan adskiller sig væsentligt fra forslaget.

HANDLEPLANER

Kommunerne skal nu udarbejde handleplaner for, hvordan de vil nå målene i Natura 2000-planen. Dog er det Skov- og Naturstyrelsen, som udarbejder handleplaner for de fredskovpligtige skovbevoksede arealer. Kommunerne har 1 år til at udarbejde og vedtage handleplanerne. Forslag til handleplaner skal i offentlig høring i mindst 8 uger senest 6 måneder efter Natura 2000-planens offentliggørelse. Handleplanlægningen på natur vil foregå i et tæt samarbejde mellem kommunerne, offentlige lodsejere der selv udarbejder planerne og statslige myndigheder, som også skal følge Natura 2000-planen op.

SAMARBEJDET

Regeringen vil udføre denne store indsats i tæt og tillidsfuldt samarbejde med kommunerne. Kommunerne skal løfte natur- og miljøopgaverne. Miljøministeren bød blandt andet op til et aktivt samspil mellem staten og kommunerne, da han i november indgik aftale med KL om, at kommunerne skal overtage ansvaret for vådområderne.

Natura 2000-planen - FAQ

Er der konkrete dyr og planter, der vil få det bedre på grund af Natura 2000-planen?

Natura 2000-planerne dækker de ca. 60 naturtyper og 150 arter i 246 særligt udpegede beskyttelsesområder. Målet med indsatsen i den 1. planperiode er at stoppe tilbagegangen. Derfor vil meget truede og sårbare naturtyper og arter i 1. planperiode få særlig opmærksomhed, f.eks. højmoser og rigkær, samt en række ynglefugle.

Har Natura 2000-planen konsekvenser for jægere og lystfiskere?

Der vil være tilfælde, hvor menneskelige forstyrrelser kan have betydning, og derfor vil blive reguleret. Det kan være i form af begrænset adgang til dele af området, evt. blot i fuglenes yngletid.

Hvilke tiltag indeholder Natura 2000-planen på havet?

Natura 2000-planen kræver, at Skov- og Naturstyrelsen skal gennemføre en revurdering af forstyrrelserne af en lang række kystnære fuglebeskyttelsesområder for at vurdere, hvorvidt de eksisterende reguleringer er tilstrækkelige. Fiskeridirektoratet skal sikre, at fiskeri ikke medfører ødelæggelser af de marine naturtyper. Desuden vil vandplanernes indsats for forbedret vandkvalitet være helt central for at sikre havområderne.

Hvor vil man først kunne opleve et resultat af Natura 2000-planen?

Man vil hurtigt kunne se rydninger af et tilgroet areal, mens det kan tage generationer at se forbedringer af f.eks. højmoser og overdrev. Når planen er endeligt vedtaget, vil dens mål-sætning umiddelbart få betydning for de tilladelser og dispensationer, som myndighederne kan give i området.

Betyder Natura 2000-planen flere fredninger?

Nej. Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. I det omfang planen ikke kan gennemføres gennem den almindelige myndighedsudøvelse eller frivillige aftaler, er myndighederne forpligtet til at gennemføre de nødvendige driftsændringer ved påbud. Sådanne påbud udløser ligesom fredninger erstatning for eventuelt tab i ejendomsværdi.

Er Natura 2000-planen jævnt fordelt over landet?

Nej, områderne er placeret der, hvor naturen er. De største Natura 2000-områder er udpeget i det nord- og vestjyske, mens de fynske og sjællandske områder typisk har en mindre udstrækning.

Hvilke områder er omfattet af Natura 2000-planen?

Det er udelukkende de såkaldte Natura 2000-områder, som omfatter 9 pct. af Danmarks landareal og 12 pct. af havarealet.

Hvad er en biogeografisk region?

Europa er opdelt i syv biogeografiske regioner, som hver for sig har særlige geografiske og biologiske kendetegn. I Danmark er der to biogeografiske: Den atlantiske og den kontinentale biogeografiske region.

Hvad er forskellen på en art og en naturtype?

En art er en levende organisme, som f.eks. en fugl, et insekt, en svamp eller en plante, mens en naturtype er et naturareal, som der kendetegnet ved en bestemt sammensætning af plantearter.

Hvad er gunstig bevaringsstatus?

En **naturtypes** bevaringsstatus er gunstig, når:

- arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges.
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover.
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig.

En **arts** bevaringsstatus anses for gunstig, når:

- bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket.
- der er og vil sandsynligvis fortsat være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande.

Hvad er et indsatsprogram?

Natura 2000-planen indeholder et indsatsprogram, som kommunerne og staten skal udføre. Indsatsprogrammet dækker hver naturtype og art, som indgår i udpegningsgrundlaget for det pågældende område. Indsatsprogrammet vedrører de kommende seks år, dog 12 år for skovbevoksede arealer med fredskovspligt.

Hvad er et udpegningsgrundlag?

Et udpegningsgrundlag er en liste over de naturtyper og arter, som er beskyttet i de enkelte Natura 2000-områder. Naturtyper og arter skal være omfattet af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiverne. Udpegningsgrundlaget opdateres normalt hvert sjette år.

Hvordan vurderes naturkvalitet?

Et tilstandssystem med fem tilstandsklasser udtrykker naturens tilstand på en skala fra høj til dårlig.

Er der taget højde for klimaændringer i Natura 2000-planen?

Nej, men Natura 2000-indsatsen gør naturarealerne mere robuste, så de under alle omstændigheder bedre kan tåle eventuelle klimaforandringer.

Vil Natura 2000-planen opfylde 2010-målet om stop for tilbagegang i biodiversitet?

Nej, men den vil give et væsentligt bidrag hertil.

Er der balance mellem beskyttelse og rekreativ benyttelse?

Formålet er at sikre naturkvaliteten. Derfor kan der være tilfælde, hvor det er nødvendigt at regulere også den rekreative udnyttelse af områderne for f.eks. at beskytte arter mod forstyrrelser i særlige perioder.

Økonomi og finansiering

Hvad vil Natura 2000-planen koste?

Der er ikke sat tal på den samlede indsats, da den skal finansieres ad mange kanaler. Den aktive forvaltningsindsats, som ligger i planerne, er en opfølgning på Grøn Vækst-aftalen og koster omkring 1.8 mia. kr. Dertil kommer offentlig arealdrift, statslig opfølgning i form af regler og bekendtgørelser, og den meget store indsats der sker gennem krav og vilkår i de almindelige afgørelser.

Hvem skal betale for indsatsen på statsligt ejede arealer?

Det skal staten, det vil sige skatteyderne. Dog er der mulighed for, at statslige arealer kan opnå tilskud efter landdistriktsprogrammet.

Vand og Natur

Hvordan koordineres vand – og Natura2000-planerne?

I de enkelte planer er det vurderet, om indsatsplanerne indbyrdes stemmer overens og opnår synergi. Nogle virkemidler, fx bræmmer langs vandløb og søer, forventes at bidrage til at nå målene for såvel Natura 2000-områder som vandområder.

Hvad sker der, når der er modstridende interesser de to planer imellem?

Da foretages der en konsekvensvurdering. Et projekt må ikke sættes i værk, hvis det påvirker et Natura 2000-område væsentligt.

Hvordan er synergien mellem de to planer?

Der er et vist overlap. I første planperiode tager vandplanlægningen sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøerne og de supplerende tiltag som ekstensivt drift og reduktion af forstyrrelser.

Hvilke muligheder er der for ekspropriation?

Hvis der ikke kan indgås en aftale med ejeren om den nødvendige drift, har kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen mulighed for at give en lodsejer et påbud. Der er endvidere hjemmel i naturbeskyttelsesloven til rent undtagelsesvist at ekspropriere.

Hvornår er en plan opfyldt?

Det kan tage mange år, før en indsats viser sig i ændringer af naturtilstanden. Derfor vil planperiodens delmål blive vurderet på, hvorvidt den nødvendige indsats er iværksat.

Har kommunerne frihed til at vælge virkemidler?

Ja, kommunerne vælger selv virkemiddel.

Hvem har ansvaret for at gennemføre indsatsen på havet og i de kystnære områder?
Kommunerne skal udarbejde handleplaner for deres eget myndighedsområde, mens staten følger op, hvor en statslig myndighed har kompetencen. Det vil sige, at kommunerne har ansvaret i de kystnære områder (havne, feriecentre o.l.) og for havbrug, mens staten er ansvarlig for fx jagt- og forstyrrelsesfrihed, fiskeri og råstoffer.

Vil der med det stærke fokus på Natura 2000-områder blive skabt en A- og en B-natur?

Indsatsen er en styrkelse af den samlede danske naturforvaltning, og myndighederne vil sikre, at Natura 2000-planen og den øvrige naturplanlægning hænger sammen. Der er gennem de sidste år gjort et stort arbejde for i samarbejde med kommunerne at udvikle naturplanlægningsværktøjer, der på en enkel måde kan spille sammen med Natura 2000-planlægningen.

Natura 2000-planer – oplysninger

Hjemmeside:

Alle Natura 2000-planer kan man finde på By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside:

www.blst.dk

I de kommende uger vil der være direkte henvisninger fra forsiden. Der vil også være adgang til andet materiale om Natura 2000 områderne.

Alt materiale uddelt i dag ligger på hjemmesiden under *presse*.

Politiske spørgsmål:

Miljøministerens pressechef Sune Bové, tlf. 7254 6032, subov@mim.dk

Generelle faglige spørgsmål:

Kontorchef Flemming Nielsen, By- og Landskabsstyrelsen, tlf. 7254 4822, fln@blst.dk

Pressechef Kenneth Bo Jørgensen, By- og Landskabsstyrelsen, tlf. 20216673 kebjo@blst.dk

Regionale spørgsmål:

Kontorchef Sten Moeslund, Miljøcenter Roskilde, tlf. 7254 8065, stmoe@ros.mim.dk

Kontorchef Ingela Karlsson, Miljøcenter Odense, tlf. 7254 8424, inbka@ode.mim.dk

Kontorchef Tine Fricke, Miljøcenter Ribe, tlf. 7254 8581, trf@rib.mim.dk

Kontorchef Søren Hald, Miljøcenter Ringkøbing, tlf. 7254 8760, shd@rin.mim.dk

Kontorchef Luise Pape Rydahl, Miljøcenter Århus, tlf. 7254 8236, lupry@aar.mim.dk

Kontorchef Peter Sørensen, Miljøcenter Ålborg, tlf. 7254 8664, petso@aal.mim.dk

Kontorchef Søren Oldenburg, Miljøcenter Nykøbing, tlf. 7254 8849, soold@nyk.mim.dk